

Kwaliteitsgelden na 2024

Het laatste jaar van de huidige kwaliteitsafspraken is begonnen. Vanaf 2025 worden de kwaliteitsgelden gecontinueerd en structureel toegekend aan hoger onderwijsinstellingen om de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen en te verbeteren. Ook in deze nieuwe vorm is het essentieel dat de betrokkenheid van de medezeggenschap goed gewaarborgd blijft. Hiertoe nam de Tweede Kamer in [2022 een motie aan, die het instemmingsrecht van de medezeggenschap garandeerde](#) in het nieuwe stelsel. De medezeggenschapsraad zal dit recht kunnen uitoefenen via hun bestaande instemmingsrecht op de hoofdlijnen van de jaarbegroting. Om het proces hieromheen te vormgeven, zal op elke instelling een gesprek tussen het College van Bestuur (CvB) en de medezeggenschapsraad moeten plaatsvinden. Het is belangrijk dat de medezeggenschap hierin assertief is, zodat het CvB de toekomst van de kwaliteitsgelden niet zomaar naar eigen invulling kan indelen. In deze handreiking vertellen we hoe dit zit en geven we een aantal tips, zodat jij straks goed voorbereid bent!

Motie en wijze van uitvoering

Wat houdt [die motie](#) eigenlijk in? Op 14 september 2022 werd een motie over het continueren van instemmingsrecht van de medezeggenschap op de kwaliteitsgelden vanaf 2025 aangenomen. Hiermee werd voorkomen dat het geld zomaar zou opgaan in de lumpsum. Door het behoud van hun instemmingsrecht blijft de medezeggenschap een effectief sturingsmiddel in het bevorderen van de onderwijskwaliteit met de kwaliteitsgelden. Op 22 december 2023 informeerde de minister van OCW in [een kamerbrief](#) de Tweede Kamer over de wijze waarop deze motie in de praktijk zal worden uitgevoerd.

Wat er gaat veranderen

○ Hoe zit het nu?

In de periode 2019-2024 is een aantal afspraken gemaakt over hoe instellingen de kwaliteitsgelden konden besteden en hoe zij de medezeggenschap moesten betrekken bij dat proces. Zo kregen de instellingen het geld voor de kwaliteitsafspraken binnen als een aparte, geormerkte inkomstenstroom. Voor deze investeringen moesten gedetailleerde plannen worden opgesteld binnen landelijk vastgestelde kaders. In dat proces moesten de studentenpopulatie, en de medezeggenschap in het bijzonder, betrokken worden. Vervolgens had de medezeggenschap ook instemmingsrecht op het uiteindelijke plan.

Dit instemmingsrecht bleef gedurende de periode 2019-2024 van kracht door de kwaliteitsafspraken een verplicht onderdeel te maken van de hoofdlijnen van de begroting. Ook moesten instellingen zich elk jaar in het jaarverslag verantwoorden over hun uitvoering van de kwaliteitsafspraken. Hierbij had de medezeggenschap het recht om een eigen bijlage toe te voegen met daarin een reflectie op het proces en de implementatie.

Naast deze interne verplichtingen moesten instellingen zich gedurende de periode 2019-2024 ook meermaals verantwoorden tegenover de NVAO (Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie). Zo bracht een NVAO-panel een bezoek aan elke instelling. Op basis van dit panelbezoek bracht de NVAO voor elke instelling een advies uit aan de minister van OCW over de initiële plannen. Als een instelling deze beoordeling tot tweemaal toe faalde, zou dat behoorlijke financiële consequenties hebben.

In 2022 werd er een tussentijdse evaluatie uitgevoerd door de NVAO, waarvoor de instellingen verslagen moesten aanleveren over hun implementatie. Hierbij hoorden ook de reflecties van de medezeggenschap. Aan het einde van de rit, in 2024, zal de NVAO een eindevaluatie doen.

○ *Wat gaat er veranderen?*

Elke instelling moet zelf eind 2024 de balans opmaken van de kwaliteitsafspraken. Op sommige instellingen is (een deel van) het geld namelijk al voor langere termijn geïnvesteerd, bijvoorbeeld in vaste contracten. Dit geld zit dus 'vast'. Maar er zijn ook projectmatige investeringen, die 'vrijkomen' in 2025 of in de jaren daarna. Voor dit geld kunnen nieuwe plannen gemaakt worden, waar jullie als medezeggenschap ten minste instemmingsrecht op hebben.

Ten opzichte van de afspraken zoals die gemaakt waren tot en met 2024 verandert een aantal aspecten. De eerdergenoemde motie garandeert wel dat de medezeggenschap instemming behoudt, ook op de nieuwe plannen voor de fondsen die 'vrijkomen'. Dit instemmingsrecht zal vorm krijgen binnen de hoofdlijnen van de begroting, waar de kwaliteitsafspraken een eigen post zullen blijven. De investeringen hebben nog steeds als doel om de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen en verbeteren, maar de richtlijnen voor de besteding vervallen wel.

Ook verdwijnt het systeem van externe verantwoording zoals die moest worden afgelegd aan de NVAO. Dit betekent dat de rol van medezeggenschapsorganen als interne verantwoordingssystemen nog belangrijker wordt. Daarnaast is het belangrijk om met de bestuurlijke organen te bespreken hoe jullie deze taak gaan vormgeven. Ook de interne verantwoordingsverplichtingen, zoals een hoofdstuk in het jaarverslag en de jaarlijkse reflectie van de medezeggenschap, zijn namelijk niet meer als zodanig aanwezig.

○ *Normaal beleid – beleid tijdens KA's – beleid straks*

In een normale beleidscyclus is het vaak aan beleidsmedewerkers om het beleid op te stellen binnen bestuurlijke kaders, eventueel met input van relevante partijen. Als het beleidsstuk of het financiële plaatje rond is, wordt het ter instemming voorgelegd aan de medezeggenschap.

Op het gebied van de kwaliteitsafspraken zag dit proces er de afgelopen jaren heel anders uit. Er werd actief input verzameld uit de studentpopulatie, en de medezeggenschap werd meegenomen in het proces van de totstandkoming van de plannen. Toen de plannen rond waren mocht de medezeggenschap hier nogmaals naar kijken en hun instemmingsrecht uitoefenen.

Vanaf 2025 is het enige wat vaststaat over jullie rechten, het instemmingsrecht via de hoofdlijnen van de begroting. Het recht op het leveren van input en betrokkenheid bij het proces is niet meer gegarandeerd. Het is dus mogelijk dat jullie CvB plannen opstelt zonder de medezeggenschap te raadplegen en het dan alleen aan jullie overlaat om in te stemmen via de jaarbegroting. Als er geen duidelijk proces voorafgaand aan dit instemmingsrecht wordt ingesteld, kan het gebeuren dat een toekomstige raad door minder kennis over de studievoorschotmiddelen het makkelijker goedkeurt. Zeker omdat het niet apart meer besproken wordt, maar slechts als hoofdlijn op de begroting. Dit wil je natuurlijk voorkomen.

■ **Gesprek met CvB: hoe waarborg je je rechten?**

Gezien de verandering na 2024 rondom de kwaliteitsgelden is het belangrijk om samen met het CvB een gesprek te voeren over het proces wat vooraf zal gaan aan het instemmingsrecht. Je wil natuurlijk voorkomen dat het CvB zomaar plannen maakt en het dan op het laatst voorschotelt aan de medezeggenschap ter instemming. Een handige afspraak om hiervoor te maken, is dat jullie als medezeggenschap verder van tevoren worden meegenomen in het proces van het opstellen van de plannen.

Hoe het proces voorafgaand aan het instemmen van de hoofdlijnen op jullie instelling zal verlopen, kan natuurlijk op meerdere manieren worden ingevuld. Het kan nog weleens lastig zijn om echt iets te zeggen over wat een fijne manier van werken is, als je nog maar weinig te maken hebt gehad met de kwaliteitsafspraken tussen 2019-2024. Hieronder volgen een aantal tips die jou hierin kunnen helpen:

1. Neem het initiatief.

Laat aan het College van Bestuur weten dat jullie binnenkort graag in gesprek gaan over de toekomst van de kwaliteitsgelden. Het komende jaar zullen er nieuwe afspraken gemaakt moeten worden en door als medezeggenschapraad het initiatief te nemen, geef je het signaal af dat je het belangrijk vindt om daar in een vroeg stadium bij betrokken te worden.

2. Zoek de beleidsmedewerkers op.

Jullie hebben misschien zelf het proces rondom de kwaliteitsafspraken de afgelopen jaren niet meegemaakt, maar de beleidsmedewerkers wel. Door niet alleen met bestuurders te spreken, maar ook met de daadwerkelijke beleidsmakers en –uitvoerders, kun je nuttige informatie winnen. Vraag hen bijvoorbeeld uit over hoe zij het de afgelopen jaren hebben ervaren en hoe zij het voor zich zien om de medezeggenschap te blijven betrekken bij nieuwe projecten en investeringen. Vaak denken ze graag met jullie mee!

3. Formuleer jullie eigen wensen en strategie vooraf.

Ook in het gesprek met het CvB kunnen jullie initiatief tonen. Het is handig om zelf alvast na te denken over jullie ideale situatie, maar ook welke aspecten jullie sowieso terug willen zien in de nieuwe afspraken. Neem hiervoor bijvoorbeeld de huidige vorm van de kwaliteitsafspraken als uitgangspunt. Wat vonden jullie daarin waardevol? En welke dingen zijn wenselijk (en uitvoerbaar) om mee te nemen naar een nieuwe situatie? Neem hierin ook de input van beleidsmedewerkers mee indien jullie deze verzameld hebben. Denk ook na over hoe jullie het gesprek het beste strategisch aan kunnen gaan en welke waarde de betrokkenheid van de medezeggenschap heeft in de beleidscyclus. Niemand weet immers beter hoe je het onderwijs verbetert dan de mensen die het volgen en de mensen die het maken. Kom zo voor jezelf op, zodat de positie van de medezeggenschap in de jaren hierna gewaarborgd kan blijven.

4. Maak afspraken over monitoring.

Bij de nieuwe opzet van de gelden zijn er geen ingebouwde momenten meer waarop het beleid en de effectiviteit ervan besproken wordt. De medezeggenschap verleent instemming door middel van de hoofdlijnen van de begroting, maar dat betekent ook dat het makkelijk uit het zicht verdwijnt tussen andere belangrijke onderwerpen. Maar beleid is een iteratief proces en om de onderwijskwaliteit te blijven verbeteren is het [monitoren en eventueel bijstellen van plannen](#) cruciaal. Het is belangrijk om de mogelijkheid te behouden om bij te sturen wanneer projecten niet meer de onderwijskwaliteit verbeteren. Denk daarom ook na hoe toekomstige raden actief betrokken en goed geïnformeerd blijven, en bouw momenten in waarop het beleid geëvalueerd kan worden. Zo voorkom je dat de kwaliteitsgelden zomaar een post op de begroting worden, in plaats van een manier om samen afspraken te maken over kwaliteitsverbetering van jullie onderwijs.

In het kort

In het licht van de veranderingen na 2024 rondom de kwaliteitsgelden is het belangrijk voor de medezeggenschap om proactief betrokken te blijven bij het proces voorafgaand aan het instemmingsrecht op de nieuwe plannen die worden bekostigd vanuit de kwaliteitsgelden. Samengevat:

- Neem het initiatief voor een tijdig gesprek met het CvB
- Praat met de beleidsmakers
- Formuleer jullie eigen wensen en strategie vooraf
- Maak afspraken over monitoring

Door actief deel te nemen aan deze beleidscyclus versterk je niet alleen de positie van de medezeggenschap, maar waarborg je ook de kwaliteit van het onderwijs.

Heb je nog vragen?

Neem dan contact met ons op via info@kwaliteitsafspraken.nl of check onze website kwaliteitsafspraken.nl

Zie ook [ons informatiepakket](#) met handige *tools* voor de medezeggenschap.